

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Першы прарэктар БДУКМ

_____ Н. У. Карчэўская

«__» _____ 2018 г.

Рэгістрацыйны № ВД-_____/вуч.

ІНФАРМАЦЫЙНЫЯ РЭСУРСЫ

Раздзел 2. Каталагізацыя дакументаў

*Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці
1-23 01 11 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць
(па напрамках)*

Вучэбная праграма складзена на падставе адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі першай ступені ОСВО 1-23 01 11 – 2014 па спецыяльнасці 1-23 01 11 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць (па напрамках), вучэбных планаў установы вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці 1-23 01 11 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць (па напрамках). Рэгістрацыйныя нумары: Е 23-1-88/17 вуч., Е 23-1-89/17 вуч., Е 23-1-90/17 вуч. ад 04.07.2017 г.

СКЛАДАЛЬНІКІ:

Н. А. Ляйко, прафесар кафедры інфармацыйных рэсурсаў установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат гістарычных навук, дацэнт;

А. І. Фядорына, дацэнт кафедры інфармацыйных рэсурсаў установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

А. М. Дрозд, намеснік дырэктара на навуковай рабоце дзяржаўнай установы «Цэнтральная навуковая бібліятэка імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі»;

С. А. Паўлава, прафесар кафедры менеджменту інфармацыйна-дакументнай сферы ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат філалагічных навук, дацэнт

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай інфармацыйных рэсурсаў установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 8 ад 21.04.2017);

прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 5 ад 28.06.2017)

Адказны за рэдакцыю: В. Б. Кудласевіч

Адказны за выпуск: Н. А. Ляйко

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная дысцыпліна «Каталагізацыя дакументаў» з'яўляецца адным з раздзелаў вучэбнай дысцыпліны «Інфармацыйныя рэсурсы». Актуальнасць вывучэння вучэбнай дысцыпліны абумоўлена яе практычнай накіраванасцю, якая ўплывае на фарміраванне прафесійнага ўзроўню студэнтаў, неабходнасцю набывання прафесійных уменняў і навыкаў пры арганізацыі навуковай апрацоўкі дакументаў і фарміраванні інфармацыйна-пошукавых сістэм.

Асноўная *мета* вучэбнай дысцыпліны «Інфармацыйныя рэсурсы. Раздзел 2. Каталагізацыя дакументаў» – тэарэтычна і практычна падрыхтаваць спецыялістаў у галіне каталагізацыі, даць дакладнае ўяўленне аб апрацоўцы дакументаў як цэласнай сістэме, якая вызначае асноўныя працэсы бібліяграфічнага запісу, сістэматызацыі і прадметызацыі, арганізацыі і выкарыстання як традыцыйных, так і машыначытальных (электронных) каталогаў.

Мэтавая накіраванасць вучэбнай дысцыпліны абумоўлівае вырашэнне наступных *задач*:

- вызначыць сутнасць каталагізацыі дакументаў і яе састаўных частак;
- паказаць узаемасувязі курса «Каталагізацыя дакументаў» з агульнанавуковымі і спецыяльнымі дысцыплінамі;
- раскрыць шляхі стварэння і асаблівасці функцыянавання сучасных інфармацыйна-пошукавых сістэм, іх ролю і месца ў сацыяльна-культурным асяроддзі;
- разгледзець асаблівасці развіцця каталагізацыі ва ўмовах інфарматызацыі грамадства, выкарыстання электронных каталогаў у сетцы Internet;
- вывучыць методыку арганізацыі кааперыраванай каталагізацыі ва ўмовах аўтаматызацыі, стварэння зводнага электроннага каталога, абмену бібліяграфічнымі запісамі на міжнародным узроўні.

Зместам вучэбнай дысцыпліны прадугледжана фарміраванне наступных кампетэнцый адпаведна адукацыйнаму стандарту вышэйшай адукацыі першай ступені па спецыяльнасці 1-23 01 11 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць (па напрамках).

Акадэмічныя кампетэнцыі:

АК-1. Умець выкарыстоўваць базавыя навукова-тэарэтычныя веды для вырашэння тэарэтычных і практычных задач.

АК-2. Валодаць сістэмным і параўнальным аналізам.

АК-3. Валодаць даследчымі навыкамі.

АК-4. Умець працаваць самастойна.

АК-5. Быць здольным параджаць новыя ідэі (валодаць крэатыўнасцю).

АК-6. Валодаць міждысцыплінарным падыходам да вырашэння праблем.

АК-7. Мець навыкі, звязаныя з выкарыстаннем тэхнічных устройстваў, кіраваннем інфармацыяй і работай з камп'ютарам.

АК-8. Валодаць навыкамі вуснай і пісьмовай камунікацыі.

АК-9. Умець вучыцца, самастойна павышаць сваю кваліфікацыю на працягу ўсяго жыцця.

АК-10. Валодаць метадычнымі ведамі і даследчымі ўменнямі, якія забяспечваюць вырашэнне інавацыйна-метадычнай і навукова-даследчай дзейнасці ў галіне бібліятэчна-інфармацыйнай дзейнасці.

Сацыяльна-асобасныя кампетэнцыі:

САК-1. Валодаць якасцямі грамадзянскасці.

САК-3. Валодаць здольнасцю да міжасобасных камунікацый.

САК-6. Умець працаваць у камандзе.

САК-7. Быць здольным асэнсавана ўспрымаць і беражліва адносіцца да гістарычнай, культурнай спадчыны Беларусі і свету, культурных традыцый і рэлігійных поглядаў.

Прафесійныя кампетэнцыі:

ПК-1. Выконваць бібліятэчна-інфармацыйныя тэхналагічныя працэсы ў асяроддзі сучасных АБІС.

ПК-3. Ажыццяўляць каталагізацыю дакументаў і падтрымку электроннага каталога.

Пэралічаныя кампетэнцыі прадугледжваюць фарміраванне ведаў, уменняў і навыкаў.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен ведаць:

– нарматыўна-метадычныя матэрыялы па каталагізацыі дакументаў, стандарты па фарміраванні бібліяграфічнага запісу і індэксаванні дакументаў;

– інфармацыйна-пошукавыя мовы як адзін з асноўных сродкаў працэсу апрацоўкі дакументаў;

– структуру камунікатыўных MARC-падобных фарматаў (UNIMARC, MARC 21, BELMARC);

– методыку і тэхналогію (традыцыйную і машыначытальную) апрацоўкі дакументаў і арганізацыі бібліятэчных каталогаў;

– сістэму каталогаў і картатэк публічных і навуковых бібліятэк.

У выніку засваення гэтых ведаў студэнт павінен *умець*:

– фарміраваць бібліяграфічны запіс як у традыцыйным, так і ў аўтаматызаваным рэжыме;

– выкарыстоўваць камунікатыўныя фарматы пры прадмашыннай апрацоўцы дакументаў;

– індэксаваць дакументы, ажыццяўляць сістэматызацыю і прадметызацыю;

– працаваць у АРМе «Каталагізацыя» АБІС;

– арганізоўваць і выкарыстоўваць традыцыйныя (алфавітны, сістэматычны і прадметны) і электронныя каталогі.

Вучэбная дысцыпліна «Інфармацыйныя рэсурсы. Раздзел 2. Каталагізацыя дакументаў» будзеца на ведах, атрыманых студэнтамі пры вывучэнні вучэбных дысцыплін «Тэорыя інфармацыі і дакументалогія», «Бібліятэказнаўства», «Аўтаматызаваныя бібліятэчна-інфармацыйныя сістэмы».

Вучэбная дысцыпліна «Інфармацыйныя рэсурсы. Раздзел 2. Каталагізацыя дакументаў» звязана з цыклам сацыяльна-гуманітарных дысцыплін: «Філасофія», «Педагагіка і псіхалогія», «Логіка» і інш.

Веда і ўменні, атрыманыя пры вывучэнні вучэбнай дысцыпліны «Інфармацыйныя рэсурсы. Раздзел 2. Каталагізацыя дакументаў» з’яўляюцца асновай для засваення шэрагу вучэбных дысцыплін цыкла дысцыплін спецыялізацыі: «Бібліяграфазнаўства. Раздзел 2. Тэорыя», «Арганізацыя і тэхналогія бібліяграфічнай работы», «Інфармацыйныя рэсурсы. Раздзел 1. Бібліятэчны фонд» і інш.

Выкарыстанне вучэбнай дысцыпліны заснавана на эфектыўных педагагічных метадыках і сучасных тэхналогіях.

Для павышэння ўзроўню ведаў і ўменняў студэнтаў пры выкладанні дысцыпліны выкарыстоўваюцца разнастайныя формы кантролю: вуснае апытанне, тэсты, самастойная работа. Паспяховаму засваенню вучэбнай дысцыпліны садзейнічаюць заданні па вучэбнай дысцыпліне, якія ўваходзяць у праграму вытворчай практыкі. Атрыманая ў працэсе вывучэння дысцыпліны веда і ўменні падлягаюць кантролю на дзяржаўным экзамене.

У адпаведнасці з вучэбным планам на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Інфармацыйныя рэсурсы. Раздзел 2. Каталагізацыя дакументаў» адведзена 304 гадзіны, з якіх 160 – аўдыторныя заняткі. Прыкладнае размеркаванне аўдыторных гадзін па відах заняткаў: лекцыі – 60 гадзін, семінарскія заняткі – 6 гадзін, практычныя заняткі – 34 гадзіны, лабараторныя заняткі – 60 гадзін. Рэкамендаванай формай выніковага кантролю з'яўляецца экзамен.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Уводзіны

Каталагізацыя дакументаў як прадмет навучання. Паняцце «каталагізацыя дакументаў», яго сутнасць. Характарыстыка састаўных частак каталагізацыі. Дакумент як аб'ект каталагізацыі. Формы цэнтралізаванай каталагізацыі. Нарматыўна-метадычнае забеспячэнне каталагізацыі дакументаў. Структура, раздзелы і віды заняткаў. Задачы, месца вучэбнай дысцыпліны ў сістэме падрыхтоўкі спецыялістаў бібліятэчна-інфармацыйнай сферы. Узаемасувязь вучэбнай дысцыпліны «Інфармацыйныя рэсурсы. Раздзел 2. Каталагізацыя дакументаў» з агульнанавуковымі і спецыяльнымі вучэбнымі дысцыплінамі. Метадычныя асаблівасці вывучэння вучэбнай дысцыпліны.

Раздзел 1. Бібліяграфічны запіс. Бібліяграфічнае апісанне дакументаў

Тэма 1. Тэарэтычныя асновы складання бібліяграфічнага запісу дакументаў

Паняцце «бібліяграфічны запіс» і яго структура. Бібліяграфічнае апісанне як элемент бібліяграфічнага запісу дакумента, яго прызначэнне і выкарыстанне ў бібліятэчнай справе, бібліяграфіі, навукова-інфармацыйнай дзейнасці і іншых галінах дакументальнай камунікацыі. Роля бібліяграфічнага апісання ў распаўсюджванні навуковых ведаў.

Функцыі бібліяграфічнага запісу і патрабаванні, якія прад'яўляюцца да яго. Суадносіны паняццяў «бібліяграфічнае апісанне» і «бібліяграфічны запіс», «каталагізацыйны запіс». Выбар першага элемента бібліяграфічнага запісу.

Асноўныя прынцыпы складання бібліяграфічнага запісу. Бібліяграфічны запіс пад загалоўкам і пад назвай дакумента.

Тэма 2. Развіццё тэорыі і методыкі правіл каталагізацыі дакументаў

Асноўныя этапы і напрамкі развіцця тэорыі і методыкі бібліяграфічнага апісання дакументаў. Англа-амерыканская і пруская сістэмы як адлюстраванне двух напрамкаў у развіцці тэорыі бібліяграфічнага апісання. Распрацоўка айчынных ін-

струкцій па складанні бібліяграфічнага апісання. Стварэнне «Единых правил описания произведений печати», іх роля ва ўніфікацыі складання бібліяграфічнага апісання дакументаў.

Дзейнасць Міжведамаснай каталагізацыйнай камісіі. Яе ўдзел у развіцці міжнародных сувязей у галіне каталагізацыі. Міжнародная канферэнцыя па прынцыпах каталагізацыі (Парыж, 1961). Яе роля ў развіцці міжнародных патрабаванняў да методыкі бібліяграфічнага апісання. Развіццё айчыннай тэорыі і методыкі бібліяграфічнага апісання. Навуковая канферэнцыя па каталагізацыі (Масква, 1965).

Стандартызацыя бібліяграфічнага апісання: гісторыя, сучасны стан.

ГОСТ 7.1-2003 «Библиографическая запись. Библиографическое описание», ГОСТ 7.80-2000 «Библиографическая запись. Заголовок», ГОСТ 7.82-2001 «Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов», іх роля ва ўдасканаленні тэорыі і методыкі фарміравання бібліяграфічных запісаў.

Тэма 3. Агульная і прыватная методыка фарміравання бібліяграфічнага запісу дакументаў

Паняцце аб агульнай і прыватнай методыцы бібліяграфічнага апісання. Дакумент як аб'ект складання бібліяграфічнага апісання.

Вобласці і элементы бібліяграфічнага апісання. Іх паслядоўнасць. Абавязковыя і факультатыўныя элементы. Прадпісаныя знакі пунктуацыі.

Загалоўкі бібліяграфічнага запісу: асноўныя віды загалоўкаў. Фарміраванне загалоўка: форма, структура, правілы прывядзення.

Віды бібліяграфічнага запісу. Аднаўзроўневыя і многаўзроўневыя запісы. Іх характарыстыка, прызначэнне, аб'ём.

Поўны, пашыраны, кароткі бібліяграфічныя запісы. Аб'ём бібліяграфічных звестак у іх, выпадкі прымянення кожнага з іх.

Асноўны запіс. Яго роля, аб'ём звестак, залежнасць ад выбару першага элемента бібліяграфічнага запісу (пад загалоўкам ці пад назвай).

Дадатковыя запісы. Іх віды, прызначэнне і выкарыстанне.

Тэма 4. Складанне аднаўзроўневага бібліяграфічнага запісу

Правілы складання аднаўзроўневага бібліяграфічнага апісання. Асноўныя палажэнні. Структура і склад аднаўзроўневага бібліяграфічнага апісання: набор звестак, паслядоўнасць іх прывядзення, прымяненне прадпісанай пунктуацыі. Бібліяграфічны запіс пад загалоўкам. Асноўныя правілы фарміравання бібліяграфічнага запісу пад загалоўкам, які ўключае імя асобы. Асаблівасці фармулёўкі імён (прозвішчаў) аўтараў розных народаў. Факультатыўнасць аўтарскага загалоўка.

Бібліяграфічны запіс пад загалоўкам, які ўключае назву арганізацыі. Фармулёўка загалоўкаў пры апісанні выданняў вышэйшых і мясцовых органаў дзяржаўнай улады і кіравання, палітычных партый, грамадскіх і міжнародных арганізацый.

Роля спасылак, дадатковых бібліяграфічных запісаў і даведчаных картак пры выкарыстанні загалоўкаў, якія змяшчаюць назву арганізацыі.

Бібліяграфічны запіс пад назвай. Выпадкі складання асноўнага запісу пад назвай. Дадатковыя бібліяграфічныя запісы і дапаможныя карткі.

Тэма 5. Складанне многаўзроўневага бібліяграфічнага запісу

Аб'екты многаўзроўневага бібліяграфічнага запісу. Структура і склад многаўзроўневага бібліяграфічнага запісу. Асаблівасці складання многаўзроўневага бібліяграфічнага запісу: паслядоўнасць прывядзення элементаў першага і другога ўзроўняў.

Многаўзроўневы бібліяграфічны запіс на мнагатомныя выданні. Бібліяграфічны запіс асобнага тома мнагатомнага выдання і яго варыянты.

Складанне бібліяграфічнага запісу на серыяльныя дакументы (выданні, якія працягваюць выходзіць, перыядычныя і серыйныя). Крыніцы бібліяграфічных звестак. Правілы і асноўныя этапы фарміравання апісання.

Тэма 6. Складанне аналітычнага бібліяграфічнага запісу

Складанне бібліяграфічнага запісу на састаўную (аналітычную) частку дакумента, асобны твор са збору твораў і зборнікаў. Асаблівасці бібліяграфічнага запісу главы, раздзела, параграфа. Бібліяграфічны запіс рэцэнзій, дакументаў з серыяльных выданняў. Крыніцы інфармацыі аб састаўной частцы дакумента (першая, апошняя і іншыя старонкі; калонтитул і інш.). Схема аналітычнага апісання. Значэнне звестак, якія ідэнтыфікуюць састаўную частку і правілы іх прывядзення ў бібліяграфічным запісе.

Тэма 7. Складанне бібліяграфічнага запісу на асобныя віды дакументаў

Выбар першага элемента асноўнага запісу пры апісанні зборнікаў. Раскрыццё зместу зборнікаў з агульнай назвай.

Складанне бібліяграфічнага запісу на нарматыўна-тэхнічныя і тэхнічныя дакументы, дэпаніраваныя рукапісы і неапублікаваныя дакументы.

Спецыфіка бібліяграфічнага запісу нотных выданняў і аўдыявізуальных матэрыялаў. Апісанне выяўленчых і картаграфічных выданняў.

Асаблівасці бібліяграфічнага запісу электронных рэсурсаў (электронных выданняў).

Тэма 8. Машыначытальны бібліяграфічны запіс

Фарматы машыначытальнай каталагізацыі. Стварэнне, распаўсюджванне, асаблівасці і агульныя тэндэнцыі распрацоўкі фармату MARC і яго варыянтаў. Камунікатыўныя фарматы прадстаўлення бібліяграфічных запісаў у машыначытальнай форме. Міжнародны фармат UNIMARC: агульная характарыстыка і асноўнае прызначэнне.

Структура фармату BELMARC. Асаблівасці фарміравання машыначытальных бібліяграфічных запісаў у структуры фармату BELMARC. Асноўныя кампаненты машыначытальнага бібліяграфічнага запісу: маркер, даведнік, палі даных. Характарыстыка функцыянальных блокаў. Меткі, індыкатары палёў, ідэнтыфікатары падпалёў.

Аўтарытэтныя/нарматыўныя запісы: значэнне, прынцыповае адрозненне ад машыначытальных бібліяграфічных запісаў. Структура фармату прадстаўлення аўтарытэтных/нарматыўных запісаў (BELMARC/AUTHORITIES). Схема прадстаўлення зместу запісаў. Спасылачныя і даведачныя запісы.

Раздзел 2. Індэксаванне дакументаў

Тэма 9. Тэарэтычныя асновы індэксавання дакументаў

Сутнасць і назначэнне індэксавання. СТБ 7.74-2002 «Інфармацыйна-пошукавыя мовы. Тэрміны і азначэнні». Вызначэнне паняццяў «індэксаванне», «інфармацыйна-пошукавая мова», «інфармацыйная класіфікацыйная сістэма», «пошукавы вобраз дакумента», «пошукавы вобраз запыту» і інш.

ГОСТ 7 59-2003 «Индексирование документов. Общие требования к систематизации и предметизации». Аб'ект і асноўныя ўмовы індэксавання. Прынцыпы індэксавання (класіфікацыйны, прадметызацыйны, каардынатнага індэксавання), іх магчымасці ў забеспячэнні інфармацыйнага пошуку. Агульныя патрабаванні да інфармацыйна-пошукавых моў (ІПМ). Тэхналагічныя працэсы і агульныя правілы індэксавання.

Тэма 10. Класіфікацыйныя інфармацыйна-пошукавыя мовы

Тэарэтычныя асновы пабудовы класіфікацыйных інфармацыйна-пошукавых моў (ІПМ). Бібліятэчна-бібліяграфічныя класіфікацыі як інфармацыйна-пошукавыя мовы. Тыпы бібліятэчна-бібліяграфічных класіфікацый па структуры: іерархічныя (пералічальныя, камбінацыйныя), аналітыка-сінтэтычныя (фасетныя) класіфікацыі. Віды табліц класіфікацый. Характарыстыка састаўных частак і элементаў табліц класіфікацыі. Структура табліц класіфікацыі: асноўныя, дапаможныя табліцы, алфавітна-прадметны паказальнік, правілы прымянення. Індэксацыя ў табліцах класіфікацыі. Асноўныя элементы табліц класіфікацыі: класіфікацыйны індэкс (код класа); славесная фармулёўка (апісанне класа); метадычныя ўказанні.

Тэма 11. Асноўныя этапы і напрамкі развіцця айчынных і замежных класіфікацыйных інфармацыйна-пошукавых моў

Гісторыя стварэння і распаўсюджвання важнейшых айчынных і замежных класіфікацыйных ІІМ.

Класіфікацыйныя сістэмы пералічальнага тыпу – асноўны тып класіфікацыйных сістэм да апошняй трэці ХІХ ст. «Десятичная классификация» М. Дзьюі і яе ўздзеянне на тэорыю і практыку класіфікацыі. Стварэнне на яе аснове «Универсальной десятичной классификации» (УДК).

Распаўсюджванне УДК у краінах свету. Дзейнасць Міжнароднай федэрацыі па дакументацыі (МФД) па пераглядзе, уда-сканаленні і выданні табліц УДК. Класіфікацыя Бібліятэкі Кангрэса ЗША.

Асаблівасці класіфікацыйных сістэм, якія былі створаны ў Расіі ў канцы ХІХ – пачатку ХХ ст.

Аналітыка-сінтэтычная класіфікацыйная сістэма «Классификация двоеточием» Ш. Ранганатана – першая ўніверсальная фасетная класіфікацыя. Сутнасць і методыка пабудовы «Классификации двоеточием». Значэнне класіфікацыйных ідэй Ранганатана і іх уздзеянне на тэорыю і практыку класіфікацыі.

Тэма 12. Бібліятэчна-бібліяграфічная класіфікацыя (ББК)

Выкарыстанне «Десятичной международной классификации» (ДМК) у нашай краіне. Дзейнасць Л. Н. Трапоўскага і З. Н. Амбарцумяна па прыстасаванні ДМК да патрабаванняў бібліятэк. Прапановы стварэння новай класіфікацыйнай сістэмы.

Стварэнне ББК і яе прынцыповыя асновы. Структура ББК: асноўныя табліцы, дапаможныя табліцы (табліцы тыпавых дзяленняў), алфавітна-прадметны паказальнік (АПП). Індэксацыя табліцы. Варыянты табліц ББК. Уда-сканаленне і выкарыстанне табліц ББК. Аптымізацыя ББК ва ўмовах аўтаматызацыі. Адлюстраванне індэксаў табліц ББК у фармаце BELMARC.

Тэма 13. Агульная і прыватная методыка сістэматызацыі дакументаў па ББК

Паняцце «сістэматызацыя» і яе аб'ект. Агульная і прыватная методыкі сістэматызацыі. Сувязь методыкі сістэматызацыі з табліцамі класіфікацыі.

Асноўныя правілы сістэматызацыі дакументаў: перавага прыватнага над агульным; сістэматызацыя па аспекце разглядаемага прадмета; па галіне прымянення; па аб'екце ўздзеяння; сістэматызацыя дакументаў шырокага зместу.

Тэхналагічныя працэсы сістэматызацыі дакументаў, іх сутнасць. Класіфікацыйнае рашэнне. Віды класіфікацыйных індэксаў у залежнасці ад функцый, якія яны выконваюць (поўны, асноўны, дадатковы, каталожны, палічны, просты, складаны, састаўны). Класіфікацыйная формула і яе значэнне.

Асноўныя дзяленні і іх нападуненні. Структура аддзелаў. Наўнасць і выкарыстанне дапаможных табліц, сувязі і размежаванні аддзелаў.

Сістэматызацыя дакументаў прыродазнаўчай і прыкладной тэматыкі, грамадска-палітычнай тэматыкі, гуманітарнай тэматыкі і тэматыкі ўніверсальнага зместу.

Тэма 14. Універсальная дзесятковая класіфікацыя (УДК)

Стварэнне і развіццё УДК. Уласцівасці і прынцыпы пабудовы, сутнасць УДК. Структура УДК, індэксацыя і сінтаксічныя знакі. Удасканаленне УДК. Дзейнасць МФД (Міжнароднай федэрацыі па дакументацыі) і Кансорцыума УДК па пытаннях падтрымкі і развіцця УДК. Асноўныя выданні табліцы на рускай мове.

Прымяненне УДК як абавязковай класіфікацыйнай сістэмы ў тэхнічных, медыцынскіх, сельскагаспадарчых бібліятэках, органах навукова-тэхнічнай інфармацыі (НТІ), навуковых бібліятэках і выдавецтвах для сістэматызацыі літаратуры.

Выкарыстанне УДК у аўтаматызаваных інфармацыйна-пошукавых сістэмах Беларусі. Адлюстраванне індэксаў табліц УДК у фармаце BELMARC.

Тэма 15. Агульная і прыватная методика індэксавання дакументаў па УДК

Выкарыстанне прыёмаў і правіл індэксавання, методика адбору паняццяў пошукавага вобраза дакумента (ПВД), або пошукавага вобраза запыту (ПВЗ) па УДК з улікам асаблівасцей схемы класіфікацыі ў цэлым.

Асноўныя правілы індэксавання па УДК: індэксаванне па асноўным змесце дакумента; вызначэнне аспекту, у якім разгля-

даецца дадзены прадмет; выкарыстанне спецыяльных вызначальнікаў у якасці самастойных індэксаў толькі ў спалучэнні з індэксамі асноўнай табліцы; індэксаванне асноўных інфарматыўных паняццяў асноўнымі індэксамі табліцы або вызначальнікамі, выкарыстоўваемымі ў якасці асноўных, у спалучэнні з асноўнымі індэксамі; паслядоўнасць выкарыстання індэксаў УДК; утварэнне складаных індэксаў; утварэнне састаўных індэксаў; правіла першага ўпамінання.

Табліцы знакаў УДК: знакі злучэння індэксаў; знакі агульных вызначальнікаў; знакі спецыяльных вызначальнікаў.

Індэксаванне дакументаў па грамадскіх, эканамічных і юрыдычных навук, медыцынскай, сельскагаспадарчай, тэхнічнай літаратуры і літаратуры аб інфармацыйных тэхналогіях.

Тэма 16. Спецыяльныя класіфікацыйныя сістэмы

Дзяржаўны рубрыкатар навукова-тэхнічнай інфармацыі (рус. ГРНТИ). Яго прызначэнне, пабудова, сфера выкарыстання. Структура і выкарыстанне ў інфармацыйна-пошукавых сістэмах Беларусі спецыяльных класіфікацыйных сістэм: Класіфікатара прававых актаў (КПА), Міждзяржаўнага класіфікатара стандартаў (МКС), Міжнароднай патэнтнай класіфікацыі (МПК) і інш.

Тэма 17. Прадметызацыйныя інфармацыйна-пошукавыя мовы

Тэарэтычныя асновы прадметызацыі дакументаў. Паняцці «прадмет», «прадметызацыя дакумента». Характарыстыка мовы прадметных рубрык. Структурныя адзінкі мовы прадметных рубрык. Тэарэтычныя асновы пабудовы прадметызацыйных інфармацыйна-пошукавых моў. Азначэнне паняцця «лексічная адзінка» (ЛА). Асноўныя патрабаванні да прадметызацыйных ІПМ. Выкарыстанне прадметызацыйных ІПМ у традыцыйных і аўтаматызаваных ІПС Беларусі.

Тэма 18. Асноўныя этапы і напрамкі развіцця прадметызацыйных інфармацыйна-пошукавых моў

Зараджэнне метаду прадметызацыі. Прадметныя каталогі замежных бібліятэк і інструкцыя па іх складанні «Правіла слоўнага каталога» Ч. Кетэра (1876). Распрацоўка пытанняў

прадметызацыі ў Расіі. Першая расійская інструкцыя па складанні прадметнага каталога А. М. Бялова (1915). Развіццё прадметызацыі ў 20–30-я гг. XX ст. Уклад у методыку прадметызацыі В. П. Кругловой. Стан прадметызацыі пасля Вялікай Айчыннай вайны. Прадметызацыя ў 60-х гг. Праблемная камісія па прадметызацыі і прадметным каталогу для распрацоўкі тэорыі і методыкі прадметнага каталога (1986).

Значэнне прадметызацыі дакументаў ва ўмовах аўтаматызаванай каталагізацыі.

Тэма 19. Агульная і прыватная методыка прадметызацыі дакументаў

Задачы і аб'ект прадметызацыі. Асноўныя метады і правілы прадметызацыі. Этапы прадметызацыі. Прадметызацыйная формула. Прадметная рубрыка, яе функцыі. Віды прадметнай рубрыкі (простыя і складаныя). Структура прадметнай рубрыкі. Загалоўкі і падзагалоўкі. Віды падзагалоўкаў. Паняцце аб адэкватнай і абагульняючай рубрыках. Комплексы прадметных рубрык. Лексіка мовы прадметных рубрык. Выкарыстанне методыкі прадметызацыі для складання прадметных каталогаў, картатэк, бібліяграфічных паказальнікаў, дапаможных прадметных паказальнікаў да зместу кнігі, серыяльных выданняў, алфавітна-прадметнага паказальніка да сістэматычнага каталога.

Метадычны апарат прадметызатара: спісы прадметных рубрык у форме кніжнага выдання, картатэка (спіс) падрубрык, картатэка метадычных рашэнняў і інш.

Асаблівасці прадметызацыі сельскагаспадарчай літаратуры. Выкарыстанне тыпавых катэгорый прадметаў. Першае слова ў загалоўку прадметнай рубрыкі і яго значэнне. Інверсія ў рубрыках. Падзагалоўкі, іх віды. Характэрная асаблівасць выкарыстання тэматычных і географічных падзагалоўкаў. Граніцы прымянення прынцыпу «вузкай» і «шырокай» рубрыкі. Арганізацыя прадметных комплексаў.

Прадметызацыя медыцынскай літаратуры. Прымяненне тыпавых тэматычных і спецыфічных падзагалоўкаў. Стварэнне прадметных комплексаў.

Прадметызацыя літаратуры аб асобах. Афармленне рубрык-персаналій. Выкарыстанне абагульняючай і адэкватнай руб-

рык. Прадметызацыя літаратуры аб асобных установах і арганізацыях. Прадметызацыя дакументаў па вылічальнай тэхніцы. Асаблівасці размяшчэння элементаў прадметных рубрык.

Раздзел 3. Арганізацыя бібліятэчных каталогаў як інфармацыйна-пошукавых сістэм

Тэма 20. Бібліятэчнае каталогазнаўства як тэарэтычная аснова стварэння бібліятэчных каталогаў

Каталогазнаўства як састаўная частка бібліятэказнаўства. Сувязі яго з бібліятэказнаўствам, інфарматыкай (тэорыя інфармацыйнага пошуку). Каталогазнаўства і бібліятэчнае фондазнаўства. Прадмет каталогазнаўства: тэорыя, гісторыя, метадыка, арганізацыя бібліятэчных каталогаў. Інтэгратыўныя працэсы ў развіцці каталогазнаўства і сумежных галін навукі. Дыферэнцыяцыя каталогазнаўства па аб'ектах вывучэння – асноўных відах каталогаў і іншых прыметах.

З'яўленне першых тэарэтычных прац аб бібліятэчных каталогах у Заходняй Еўропе ў XVI–XVII стст. Тэарэтычныя працы аб бібліятэчных каталогах у Расіі ў XVIII–XIX стст. Праца У. У. Сабальшчыкава «Об устройстве общественных библиотек и составлении их каталогов» (1859). Развіццё вучэння аб бібліятэчных каталогах у працах бібліятэказнаўцаў пачатку XX ст.

Фарміраванне тэорыі стварэння бібліятэчных каталогаў на Усесаюзнай нарадзе па тэарэтычных пытаннях бібліятэказнаўства і бібліяграфіі (1936).

Роля Я. Ш. Шамурына, Л. Б. Хаўкінай, З. Н. Амбарцумяна, А. У. Клёнава, Э. Р. Сукіасяна і іншых бібліятэказнаўцаў у развіцці каталогазнаўства. Вядучыя навуковыя арганізацыі ў галіне каталогазнаўства.

Асноўныя напрамкі навуковых даследаванняў сусветнага і айчыннага каталогазнаўства.

Тэма 21. Бібліятэчныя каталогі: функцыі, асноўныя прынцыпы стварэння, віды і формы

Функцыі бібліятэчных каталогаў. Сувязь з іншымі элементамі (падсістэмамі) бібліятэкі: бібліятэчным фондам, кантынгентам чытачоў, бібліятэчнымі супрацоўнікамі, матэрыяльна-тэх-

нічнай базай бібліятэкі. Бібліятэчныя каталогі як частка даведачна-бібліяграфічнага апарату бібліятэкі.

Прынцыпы навуковасці і даступнасці бібліятэчных каталогаў, іх сутнасць і рэалізацыя ў каталогах, розных па спосабе групойкі бібліяграфічных запісаў. Патрабаванні да каталогаў.

Класіфікацыя бібліятэчных каталогаў па спосабах групойкі бібліяграфічных запісаў: фармальныя (алфавітныя, храналагічныя) і рэальныя (сістэматычныя, прадметныя і інш.) каталогі. Класіфікацыя бібліятэчных каталогаў па іншых прыметах: відах дакументаў, ахопе фондаў, прызначэнні і інш.

Паняцце аб сістэме каталогаў бібліятэк як сродку шматаспектнага раскрыцця складу і зместу яе фонду.

Форма бібліятэчнага каталога і яе эвалюцыя. Значэнне формы каталога для яго выкарыстання. Асноўныя формы каталога: карткавыя і каталогі ў форме кніжнага выдання, іх дасягненні і недахопы. Бібліятэчныя каталогі на мікраносьбітах. Машыначытальныя (электронныя) каталогі.

Дакументацыйнае забеспячэнне каталогаў – важная ўмова іх паспяховага функцыянавання. Характарыстыка дакументаў, якія вядуцца на асобныя каталогі і сістэму каталогаў і картатэк.

Стан і перспектывы развіцця бібліятэчных каталогаў у Беларусі.

Тэма 22. Алфавітны каталог як інфармацыйна-пошукавая сістэма

Тэарэтычныя асновы арганізацыі алфавітнага каталога (АК). Яго задачы, функцыі, структура. Адлюстраванне ў АК нацыянальнай літаратуры і літаратуры на замежных мовах. Асноўныя працэсы арганізацыі і вядзення АК. Правілы расстаноўкі бібліяграфічных запісаў асноўных і дадатковых апісанняў. Аўтарскія комплексы. Даведачныя і спасылачныя карткі.

Элементы сістэматызацыі ў АК. Лагічная расстаноўка апісанняў твораў індывідуальных і калектыўных аўтараў, апісанняў пад назвай. Факультатыўны характар лагічнай расстаноўкі.

Афармленне АК. Раздзяляльнікі, іх назначэнне і віды. Рэдагаванне АК. Віды рэдагавання. Выкарыстанне АК у якасці інфармацыйна-пошукавай сістэмы.

Тэма 23. Сістэматычны каталог як інфармацыйна-пошукавая сістэма

Тэарэтычныя асновы арганізацыі сістэматычнага каталога (СК). Задачы, функцыі, структура.

Асноўныя працэсы арганізацыі і вядзення СК. Афармленне каталога. Раздзяляльнікі, іх назначэнне і віды. Афармленне каталожных шуфляд і шаф. Спосабы групоўкі бібліяграфічных запісаў унутры дзяленняў каталога. Улік асаблівасцей выкарыстоўваемай класіфікацыйнай ШПМ і сістэмы каталогаў.

Асаблівасці арганізацыі СК у бібліятэках, якія абслугоўваюць дзяцей.

Сістэматычны каталог як сістэма. Алфавітна-прадметны паказальнік (АПП) да сістэматычнага каталога, яго функцыі. Арганізацыя і вядзенне АПП. Рэдагаванне зместу і структуры СК і АПП.

Вызначэнне якасці і эфектыўнасці выкарыстання СК і АПП. Асноўныя віды пошуку.

Тэма 24. Прадметны каталог як інфармацыйна-пошукавая сістэма

Тэарэтычныя асновы арганізацыі прадметнага каталога (ПК). Задачы, функцыі, структура і прынцыпы пабудовы. Патрабаванні да ПК. Асноўныя працэсы арганізацыі і вядзення каталога і яго афармленне. Расстаноўка картак з бібліяграфічнымі запісамі, спасылачных і даведачных картак. Рэдагаванне зместу і структуры каталога.

Суадносіны алфавітнага, сістэматычнага і прадметнага каталогаў. ПК і эфектыўнасць яго выкарыстання ў якасці інфармацыйна-пошукавай сістэмы.

Тэма 25. Тэарэтычныя і метадычныя асновы сістэмы каталогаў бібліятэк розных тыпаў і відаў

Распрацоўка тэорыі сістэмы каталогаў. Роля Усесаюзнай нарады па тэарэтычных пытаннях бібліятэказнаўства і бібліяграфіі (1936) у вызначэнні фундаментальных асноў сістэмы каталогаў бібліятэкі.

Азначэнне сістэмы. Сістэма каталогаў бібліятэкі як падсістэма даведачна-бібліяграфічнага апарату (ДБА).

Асноўныя прынцыпы сістэмы каталогаў бібліятэк: навуковасць, планамернасць, эканамічнасць і інш. Функцыі сістэмы каталогаў.

Састаў сістэмы каталогаў. Аб'яднанне ў ёй каталогаў, розных па спосабе групоўкі бібліяграфічных запісаў, відах выданняў, назначэнні, ахопе фондаў, мове. Спосабы рэалізацыі ўзаемасувязей і ўзаемазалежнасці ў сістэме каталогаў.

Асноўныя напрамкі комплекснага планавання работы з каталогамі (дакументацыйнае забеспячэнне, выкарыстанне стандартызаванай тэрміналогіі, стандартызацыя правіл складання бібліяграфічнага апісання, стандартызацыя агульных патрабаванняў да тэхналагічных працэсаў, выкарыстанне інфармацыйна-пошукавых моў пры арганізацыі каталогаў навуковай бібліятэкі). Удасканаленне сістэмы каталогаў і картатэк УНБ. Сістэма каталогаў і картатэк публічнай бібліятэкі.

Тэма 26. Якасць каталогаў і эфектыўнасць іх выкарыстання

Даследаванне якасці каталогаў і эфектыўнасці іх выкарыстання як сродак удасканалення сістэмы каталогаў у адпаведнасці з патрабаваннямі карыстальнікаў.

Асноўныя крытэрыі якасці і эфектыўнасці каталогаў (функцыянальныя, эрганамічныя, эстэтычныя).

Цэнтралізаваныя мерапрыемствы, накіраваныя на ўдасканаленне якасці каталогаў: цэнтралізаваная каталагізацыя, выданне каталагізацыйнай дакументацыі, стандартаў на тэхналагічныя працэсы каталагізацыі, аўтаматызацыя каталагізацыйных працэсаў.

Раздзел 4. Аўтаматызацыя працэсаў каталагізацыі

Тэма 27. Тэхналогія апрацоўкі дакументаў у аўтаматызаваных інфармацыйна-пошукавых сістэмах

Характарыстыка перадмашыннага, машыннага і паслямашыннага этапаў апрацоўкі дакументаў. Значэнне фарматаў, прымяняемых у аўтаматызаваных сістэмах. Структура і спосаб запісу даных, патрабаванні да іх.

Тэхналогія ўводу бібліяграфічных звестак у АБІС. Структура АРМа «Каталагізатар». Змест і прызначэнне паняццяў «поле», «метка», «ідэнтыфікатар», «індыкатар» і інш. Арганізацыйна-

тэхналагічнае забеспячэнне аўтаматызаванай апрацоўкі. Канчатковыя прадукты аўтаматызаванага працэсу каталагізацыі, іх віды.

***Тэма 28. Электронны каталог
як інфармацыйна-пошукавая сістэма***

Паняцце «электронны каталог» (ЭК), яго сутнасць, функцыі, асноўныя прынцыпы пабудовы і патрабаванні. Праблемы арганізацыі і вядзення ЭК. Характарыстыка праграмага забеспячэння, фарматаў уводу бібліяграфічных звестак. Структура і методыка вядзення электроннага каталога. Лінгвістычнае забеспячэнне ЭК. Віды пошуку і выкарыстанне ЭК, яго функцыянальныя магчымасці.

Параўнальны аналіз традыцыйных і электронных каталогаў.

***Тэма 29. Зводны электронны каталог.
Сістэма карпаратыўнай каталагізацыі***

Зводны каталог, азначэнне, функцыі, назначэнне. Зводныя каталогі як сродак каардынацыі і кааперыравання камплектавання і выкарыстання фондаў. Узрастанне ролі зводных каталогаў у сувязі з выкарыстаннем сродкаў аўтаматызацыі.

Віды зводных каталогаў, методыка складання. Зводныя каталогі Беларусі: гісторыя, стан, перспектывы развіцця. Стварэнне зводнага электроннага каталога бібліятэк Беларусі.

Замежны вопыт арганізацыі зводных каталогаў. Перспектывы супрацоўніцтва з замежнымі краінамі па пытаннях зводных каталогаў.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Формы і метады кантролю ведаў
	лекцыі	практычныя заняткі	семінарскія заняткі	лабараторныя заняткі	кіруемая самастойная работа	
Уводзіны	2					
Раздзел 1. Бібліяграфічны запіс. Бібліяграфічнае апісанне дакументаў						
Тэма 1. Тэарэтычныя асновы складання бібліяграфічнага запісу дакументаў	2					
Тэма 2. Развіццё тэорыі і метадыкі правіл каталагізацыі дакументаў			2			
Тэма 3. Агульная і прыватная метадыка фарміравання бібліяграфічнага запісу дакументаў	6				6	пісьмовае апытанне
Тэма 4. Складанне аднаўзроўневага бібліяграфічнага запісу		4				
Тэма 5. Складанне многаўзроўневага бібліяграфічнага запісу	2	2				
Тэма 6. Складанне аналітычнага бібліяграфічнага запісу	2	2				
Тэма 7. Складанне бібліяграфічнага запісу на асобныя віды дакументаў	2			6	4	пісьмовае апытанне
Тэма 8. Машыначытальны бібліяграфічны запіс	4	2		6		
Раздзел 2. Індэксаванне дакументаў						
Тэма 9. Тэарэтычныя асновы індэксавання дакументаў	2					
Тэма 10. Класіфікацыйныя інфармацыйна-пошукавыя мовы	2					

Тэма 11. Асноўныя этапы і напрамкі развіцця айчынных і замежных класіфікацыйных інфармацыйна-пошукавых моў					2	рэферат
Тэма 12. Бібліятэчна-бібліяграфічная класіфікацыя (ББК)	2				2	тэставае заданне
Тэма 13. Агульная і прыватная методыка сістэматызацыі дакументаў па ББК	2	4		8	2	пісьмовае апытанне
Тэма 14. Універсальная дзесятковая класіфікацыя (УДК)	4		2		2	тэставае заданне
Тэма 15. Агульная і прыватная методыка індэксавання дакументаў па УДК	4	4		6	4	пісьмовае апытанне
Тэма 16. Спецыяльныя класіфікацыйныя сістэмы	2					
Тэма 17. Прадметызакцыйныя інфармацыйна-пошукавыя мовы	1					
Тэма 18. Асноўныя этапы і напрамкі развіцця прадметызакцыйных інфармацыйна-пошукавых моў					2	пісьмовае апытанне
Тэма 19. Агульная і прыватная методыка прадметызакцыі дакументаў	1	4		2	2	пісьмовае апытанне
Раздзел 3. Арганізацыя бібліятэчных каталогаў як інфармацыйна-пошукавых сістэм						
Тэма 20. Бібліятэчнае каталогазнаўства як тэарэтычная аснова стварэння бібліятэчных каталогаў	1					
Тэма 21. Бібліятэчныя каталогі: функцыі, асноўныя прынцыпы стварэння, віды і формы	1					тэставае заданне
Тэма 22. Алфавітны каталог як інфармацыйна-пошукавая сістэма	2	2				
Тэма 23. Сістэматычны каталог як інфармацыйна-пошукавая сістэма		2				

Тэма 24. Прадметны каталог як інфармацыйна-пошукавая сістэма		2				рэферат
Тэма 25. Тэарэтычныя і метадычныя асновы сістэмы каталогаў бібліятэк розных тыпаў і відаў					1	канспект падручніка
Тэма 26. Якасць каталогаў і эфектыўнасць іх выкарыстання				2	1	канспект падручніка
Раздзел 4. Аўтаматызацыя працэсаў каталагізацыі						
Тэма 27. Тэхналогія апрацоўкі дакументаў у аўтаматызаваных інфармацыйна-пошукавых сістэмах				6	4	пісьмовае апытанне
Тэма 28. Электронны каталог як інфармацыйна-пошукавая сістэма	2			4		
Тэма 29. Зводны электронны каталог. Сістэма карпаратыўнай каталагізацыі	2		2	4		
Усяго...	48	28	6	46	32	

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. Аб бібліятэчнай справе ў Рэспубліцы Беларусь : Закон Рэсп. Беларусь [Электронны рэсурс] : прыняты 22 сак. 1995 г., № 3680-ХІІ : у рэд. Закона Рэсп. Беларусь ад 02.05.2008 г. // Консультант Плюс: Беларусь. Технология 3000 / ООО «ЮрСпектр» ; Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Электрон. дан. – Минск, 2008.

2. Библиотечно-библиографическая классификация: сокращенные табл. : практ. пособие / РГБ ; РНБ ; БАН. – М. : Пашков дом, 2015. – 672 с.

3. Библиотечно-библиографическая классификация: табл. для детск. и шк. б-к / РГБ ; Рос. гос. детск. б-ка. – 5-е изд. – М. : Либерей-Бибинформ, 2016. – 464 с.

4. Библиотечно-библиографическая классификация: средние табл. / РГБ ; РНБ ; БАН. – М. : Либерей, 2001–2013. – Вып. 1–6.

5. Белорусский коммуникативный формат представления библиографических записей в машиночитаемой форме (BELMARC) : вторая редакция / М-во культуры Респ. Беларусь, Нац. б-ка Беларуси. – Минск, 2015.

6. Белорусский коммуникативный формат представления авторитетных/нормативных записей в машиночитаемой форме (BELMARC/AUTHORITIES) : вторая редакция / М-во культуры Респ. Беларусь, Нац. б-ка Беларуси. – Минск, 2015.

7. Библиографическое описание книжных изданий: примеры и методические рекомендации : практ. пособие / Нац. б-ка Беларуси ; В. В. Дрыбин (общ. ред.) [и др.] ; под науч. ред. Т. В. Кузьминич. – Минск, 2014. – 232 с. – (БиблиоКонсультант ; вып. 1).

8. *Вершинин, М. И.* Электронный каталог: проблемы и решения : учеб.-практ. пособие / М. И. Вершинин. – СПб. : Профессия, 2007. – 232 с.

9. ГОСТ 7.1–2003. Библиографическая запись. Библиографическое описание. Общие требования и правила составления = Бібліяграфічны запіс. Бібліяграфічнае апісанне.

Агульныя патрабаванні і правілы састаўлення. – Взамен ГОСТ 7.1–84, ГОСТ 7.16–79, ГОСТ 7.18–79, ГОСТ 7.34–81, ГОСТ 7.40–82; введ. 2004-11-01. – Минск : Госстандарт Респ. Беларусь, 2004. – 48 с.

10. ГОСТ 7.59–2003. Индексирование документов. Общие требования к систематизации и предметизации = Індэксаванне дакументаў. Агульныя патрабаванні да сістэматызацыі і прадметызацыі. – Взамен ГОСТ 7.59 – 90 ; введ. 2006-03-01. – Минск : Госстандарт Респ. Беларусь, 2006. – 6 с.

11. ГОСТ 7.80–2000. Библиографическая запись. Заголовок. Общие требования и правила составления. – Введ. 2001-11-01. – Минск : Госстандарт Респ. Беларусь, 2001. – 8 с.

12. ГОСТ 7.82–2001. Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов. Общие требования и правила составления = Бібліяграфічны запіс. Бібліяграфічнае апісанне электронных рэсурсаў. Агульныя патрабаванні і правілы складання. – Введ. 2003-01-01. – Минск, 2002. – 23 с.

13. ГОСТ 7.90 – 2007. Универсальная десятичная классификация. Структура, правила ведения и индексирования. – Введ. 2008-07-01. – М. : Стандартинформ, 2008. – 25 с.

14. Государственный классификатор НТИ (Рубрикатор ГРНТИ) / ВИНТИ РАН. – 6-е изд. – М., 2007. – Т. 1–2.

15. *Дригайло, В. Г.* Технология работы библиотеки : науч.-практ. пособие / В. Г. Дригайло. – М. : Либерей-Бибинформ, 2009. – 544 с.

16. *Жарикова, Л. А.* Электронный библиотечный каталог : конспект лекций для курса «Библиотечные каталоги» / Л. А. Жарикова, А. А. Маркова, Г. А. Скарук. – Новосибирск : ГПНТБ СО РАН, 2006. – 39 с.

17. *Зупарова, Л. Б.* Аналитико-синтетическая переработка информации : учебник для студентов вузов / Л. Б. Зупарова, Т. А. Зайцева. – М. : ФАИР, 2007. – 400 с.

18. *Ильина, С. В.* Авторитетные/нормативные базы данных в АБИС : учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений по специальности 1-23 01 11 Библиотековедение и библиография (по направлениям) / С. В. Ильина. – Минск : БГУКИ, 2012. – 98 с.

19. *Ляйко, Н. А.* Каталагізацыя дакументаў. Арганізацыя бібліятэчных каталогаў як інфармацыйна-пошукавых сістэм : вучэб.-метадыч. дапам. для студэнтаў устаноў выш. адукацыі па спецыяльнасці 1-23 01 11 Бібліятэчнаўстава і бібліяграфія (па напрамках) / Н. А. Ляйко, А. І. Фядорына. – Мінск : БДУКМ, 2013. – 113 с.

20. *Ляйко, Н. А.* Каталагізацыя дакументаў. Бібліяграфічны запіс. Бібліяграфічнае апісанне дакументаў : вучэб. дапам. для студэнтаў спецыяльнасці «бібліятэчнаўстава і бібліяграфія» ВНУ / Н. А. Ляйко, А. І. Фядорына. – 2-е выд., стэрэатып. – Мінск : БДУКМ, 2007. – 180 с.

21. *Ляйко, Н. А.* Каталагізацыя дакументаў. Індэксаванне дакументаў : вучэб. дапам. для студэнтаў спецыяльнасці «бібліятэчнаўстава і бібліяграфія» ВНУ / Н. А. Ляйко, А. І. Фядорына. – Мінск : БДУКМ, 2010. – 113 с.

22. Российские правила каталогизации / Рос. библи. ассоц., Межрегион. ком. по каталогизации ; авт. кол.: Н. Н. Каспарова (рук.) [и др.]. – М., 2008. – Ч. 1–2.

23. *Серебрянникова, Т. О.* Библиотечные каталоги : учеб.-практ. пособие / Т. О. Серебрянникова, М. В. Стегаева. – СПб. : Профессия, 2016. – 144 с. – (Азбука библиотечной профессии).

24. *Серебрянникова, Т. О.* Предметизация документов : учеб.-практ. пособие / Т. О. Серебрянникова. – СПб. : Профессия, 2012. – 128 с. – (Азбука библиотечной профессии).

25. Справочник библиотекаря / науч. ред. А. Н. Ванеев, В. А. Минкина. – 4-е изд., испр. и доп. – СПб., 2010. – 640 с.

26. СТБ ГОСТ 7.0–2004. Інфармацыйна-бібліятэчная дзейнасць, бібліяграфія. Тэрміны і азначэнні=Информационно-библиотечная деятельность, библиография. Термины и определения. – Узамен ГОСТ 7.0 – 84, ГОСТ 7.26 – 80 ; уведз. 2005-07-01. – Мінск, 2004. – 35 с.

27. СТБ ГОСТ 7.76–2004. Камплектаванне фонду дакументаў. Бібліяграфаванне. Каталагізацыя. Тэрміны і азначэнні = Комплектование фонда документов. Библиографирование. Каталогизация.– Узамен ГОСТ 7.76 – 96 ; уведз. 2005-03-01. – Мінск, 2004. – 46 с.

28. *Сукиасян, Э. Р.* Таблицы библиотечно-библиографической классификации. Организация и технология использова-

ния : метод. рекомендации / Э. Р. Сукиасян. – М. : Пашков дом, 2016. – 111 с.

29. Универсальная десятичная классификация / ВИНТИ РАН. – Полн. 4-е изд. на рус. яз. – М., 2001–2010. – Т. 1–10.

30. Универсальная десятичная классификация : сокр. изд. / ВИНТИ РАН. – 5-е изд., перераб. и доп. – М., 2010. – 198 с.

31. Учебное пособие по Универсальной десятичной классификации / ВИНТИ РАН ; гл. ред. Ю. М. Арский. – 2-е изд., испр. и доп. – М., 2009. – 188 с.

32. *Хавкина, Л. Б.* Таблица авторских знаков двоичных : практ. пособие для библиотекарей / Л. Б. Хавкина. – 25-е изд. / под ред. Ю. Н. Столярова. – М. : Либерия, 1992. – 24 с.

Дадатковая

1. *Бахтурина, Т. А.* Стандарты СИБИД в начале XXI века : обновление и расширение информации / Т. А. Бахтурина // Науч. и техн. б-ки. – 2016. – № 5. – С. 59–76.

2. *Воронович, С.* База данных Универсальной десятичной классификации (БД УДК) / С. Воронович // Бібліятэчны свет. – 2008. – № 1. – С. 24.

3. Инструментарый індэксатара і яго прымяненне ў бібліятэках Беларусі=Инструментарий индексатора и его применение в библиотеках Беларуси / НББ ; навук. рэд. Т. В. Кузьмініч. – Мінск, 2016. – 55 с.

4. *Ковалевская, Н. И.* УДК как инструмент индексирования документов по фундаментальным наукам: опыт Национальной библиотеки Беларуси / Н. И. Ковалевская // Науч.-техн. информация. Сер. 1 : Организация и методика информационной работы. – 2009. – № 9. – С. 36–40.

5. *Кремезная, С. А.* Формирование сводного электронного каталога в рамках системы корпоративной каталогизации Республики Беларусь / С. А. Кремезная // Информационное обеспечение стратегии инновационного развития науки и производства : материалы науч.-практ. конф., Минск, 12–13 окт. 2010 г. – Минск, 2010. – С. 137–142.

6. *Скарук, Г. А.* Комплексное использование лингвистических средств тематического поиска в электронном каталоге / Г. А. Скарук // Библиотековедение. – 2012. – № 2. – С. 34–41.

7. Сукиасян, Э. Р. Каталогизация и классификация. Электронные каталоги и автоматизированные библиотечные системы : избр. ст. / Э. Р. Сукиасян. – СПб. : Профессия, 2009. – 535 с.

8. Сукиасян, Э. Р. Библиотечные каталоги : метод. материалы / Э. Р. Сукиасян. – М. : Профиздат, 2001. – 187 с.

9. Шереметьева, А. А. Система корпоративной каталогизации и ведения сводного электронного каталога Беларуси: организационно-технологические аспекты / А. А. Шереметьева, С. А. Кремезная // Материалы VI Междунар. книговедческих чтений «Библиотеки в формировании информационной среды для развития науки, образования и бизнеса», Минск, 27–29 окт. 2010 г. – Минск, 2012. – С. 318–323.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Характарыстыка рэкамендаваных метадаў выкладання вучэбнай дысцыпліны

Да эфектыўных педагагічных метадык і тэхналогій, якія садзейнічаюць зацікаўленасці студэнтаў да вучэбнай дысцыпліны і набыццю ведаў, адносяцца:

- тэхналогіі праблемна-модульнага навучання;
- тэхналогіі вучэбна-даследчай дзейнасці;
- камунікатыўныя тэхналогіі (дыскусіі, абмен думкамі і інш.).

Для кіравання вучэбным працэсам, выяўлення ўзроўню вучэбных дасягненняў студэнтаў рэкамендуецца выкарыстоўваць наступныя сродкі дыягностыкі:

- заданні па асноўных раздзелах дысцыпліны (распрацоўка розных форм семінарскіх, практычных, лабараторных заняткаў і інш.);

- праблемныя заданні па асноўных раздзелах дысцыпліны (распрацоўка тэстаў, заданняў для КСР па пераўтварэнні тыпавых класіфікацыйных сістэм у рабочыя (на пэўных раздзелах) і па пошуку бібліяграфічных запісаў па тэматыцы курсавых праектаў з дапамогай ЭК пэўных бібліятэк;

- групавыя абмеркаванні праблемных пытанняў дысцыпліны;

- выступленні на семінарах, якія праводзяцца ў форме дыскусій, прэзентацый, дзелавой гульні і інш.

- практычная работа па авалоданні і выкарыстанні фармату BELMARC, БД ББК, БД УДК;

- падрыхтоўка машыначытальных бібліяграфічных запісаў электроннага каталога бібліятэк розных відаў;

- праверка выканання СРС і іх абмеркаванне ў групах;

- падрыхтоўка і ўдзел студэнтаў у навукова-даследчай рабоце (напісанне курсавых работ, удзел у навукова-даследчай рабоце, выступленне з дакладамі на навуковых канферэнцыях студэнтаў і аспірантаў універсітэта).

Метадычныя рэкамендацыі

па арганізацыі і выкананні самастойнай работы студэнтаў

Для павышэння эфектыўнасці засваення вучэбнай дысцыпліны і фарміравання прафесійных кампетэнцый вучэбным планам прадугледжана самастойная работа студэнтаў. Яна садзейнічае засваенню ўменняў і навыкаў каталагізацыі дакументаў:

фарміраванню бібліяграфічных запісаў, індэксаванню (сістэматызацыі і прадметызацыі) дакументаў, арганізацыі і выкарыстанню бібліятэчных каталогаў. Самастойная работа студэнтаў актывізуе вучэбна-пазнавальную дзейнасць, фарміруе ўменні і навыкі навуковай апрацоўкі дакументаў, рыхтуе іх да практычнай дзейнасці, замацавання выкарыстання сучасных тэхналогій, вучэбна-метадычнага комплексу і інш.

Арганізацыя самастойнай работы студэнтаў прадугледжвае розныя формы работы: азнаямленне з нарматыўнымі дакументамі (стандартамі, табліцамі класіфікацыі, метадычнымі матэрыяламі, вучэбна-метадычнай літаратурай і інш.). Выкананне заданняў, рэкамендаваных для самастойнай работы студэнтаў, садзейнічае засваенню студэнтамі тэарэтычных ведаў і іх паглыбленню, уменняў і навыкаў практычнай дзейнасці.

Вучэбнае выданне

ІНФАРМАЦЫЙНЫЯ РЭСУРСЫ

Раздзел 2. Каталагізацыя дакументаў

*Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
на вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці
1-23 01 11 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць
(на напрамках)*

Карэктар В. Б. Кудласевіч
Тэхнічны рэдактар А. У. Гіцкая

Падпісана ў друк 2018. Фармат 60x84 ¹/₁₆.
Папера офісная. Рызаграфія.
Ум. друк. арк. 1,81. Ул.-выд. арк. 1,16. Тыраж экз. Заказ .

Выдавец і паліграфічнае выкананне:
установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў».
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/177 ад 12.02.2014.
ЛП № 02330/456 ад 23.01.2014.
Вул. Рабкораўская, 17, 220007, г. Мінск.